

Biblioteca Social

Pilar Grangel Arrufat

BIBLIOTECA SOCIAL

Pilar Grangel Arrufat

La Biblioteca Social Pilar Grangel Arrufat obri les portes. Amb el seu nom recordem i reivindiquem la figura d'aquesta pedagoga racionalista i militant anarcosindicalista nascuda a Castelló de la Plana. Pilar Grangel va ser una figura destacada en la lluita per l'educació i la cultura, especialment dirigida a les dones obreres, en un context de gran repressió i dificultats. La seua trajectòria la va portar a l'exili, passant per camps de concentració, com a resultat de la seua militància i compromís.

Inspirats per la seua lluita, hem creat aquesta biblioteca com a espai de reflexió i debat. Cada setmana, ens trobarem en el nostre sindicat per a descobrir i compartir llibres que tracten temes de lluita social, sindicalisme, teories llibertàries, marxistes, feministes, LGTBIQ+, antiracistes, entre altres, com també realitzar projeccions de documentals o altres activitats. La iniciativa busca promoure el pensament crític i l'autoformació, així com ser un punt de trobada entre la militància.

Per a apropar-nos a la vida i lluita de Pilar Grangel Arrufat, publiquem aquest llibret amb un treball d'investigació de Joan Pinyana de Memòria Llibertària, amb la voluntat d'honar la seua memòria i continuar reivindicant els valors que ella va defensar.

Mestra racionalista, militant llibertària i pionera en la lluita per la igualtat real de les dones

La pedagoga i racionalista Pilar Grangel Arrufat, naix a Castelló (La Plana Alta) el 12 d'octubre de 1893 (encara que hi ha fonts que parlen dels dies 10 i 19; hem de tindre en compte que parlem d'una època en què els registres civils, estaven condicionats per limitacions de personal i errades en la burocràcia).

Pilar va ser una militant anarcosindicalista, que en la seua joventut es trasllada a Barcelona i s'afilia a la Secció de Mestres del Sindicat Únic de Professions Liberals (SUPL) de la Confederació Nacional del Treball (CNT). Poc coneixem de la seua infantesa, ja que eren temps – finals del segle XIX i principis del XX – on el poble treballador no tenia massa rellevància en les notícies i mitjans de l'època, i menys el moviment llibertari, perseguit sempre pel poder opressor i econòmic dels rics, església i terratinents. Més encara després de la Setmana Tràgica de 1909, on es va assassinar al mestre i fundador de l'Escola Moderna, el nostre estimat Francesc Ferrer i Guàrdia, afusellant-lo sense proves a Montjuïc. Tot i això, mai van poder esborrar el seu llegat educatiu i popular, que mestres com Pilar van replegar i mantindre viu.

Abans de l'inici del conflicte armat del juliol del 36, conflicte motivat pel colp d'estat del feixisme franquista contra la legalitat republicana, Pilar estava involucrada i era responsable amb el seu company llibertari, Joaquim Ferrer Álvaro (Àcrata Llull), de la racionalista **Escola Pestalozzi en Barcelona**, ubicada a la barriada de Sants; a més de **coordinar l'escola del Sindicat de Ram de la Fusta**. En 1932 feia **col·laboracions amb "Solidaritat Obrera"** de València. Inicia en aquests anys, una intensa i compromesa activitat militant fundant amb altres companyes, el grup **"Brisas Libertarias"**. També a Sants, dins del Sindicat Únic de Professions Liberals (SUPL), s'implica impartint **classes nocturnes a dones obreres**. En 1934 impulsa el **Grup Cultural Femení, dins del Sindicat d'Arts Gràfiques de CNT Barcelona**. Aquelles dones, entre elles Pilar, començaven la lluita per l'emancipació i la igualtat real de les dones, en un context de masculisme total. Era la revolta de la dona llibertària contra tot el sistema i també dins de les pròpies estructures organitzatives llibertàries.

La vida compromesa de Pilar Grangel: del front llibertari a l'exili

Acudeix al **Congrés de CNT en Saragossa, en 1936**, on acull a un xiquet, amb motiu de la vaga general d'aquesta ciutat. Pilar ja tenia dos filles, Electra i Violeta. En arribar juliol i produir-se el colp d'estat, Pilar es va veure obligada, com moltes altres companyes, a assumir noves tasques i responsabilitats.

Amb diferències de criteris en el grup **"Mujeres Libres"**, va decidir participar amb elles, escrivint en el seu òrgan de comunicació del mateix nom i participant en la propaganda i altres tasques, com encarregar-se de la Maternitat de Les Corts.

A setembre de 1936, junt amb Ernestina Corma, Eugenia Bony, Maria Colomé i Palmira Puntas, entre altres, constituïren el **Comité Femení de Solidaritat Llibertària del SUPL**. Els projectes i treballs van ser diversos: muntar un taller de confecció de roba per al front, fer tallers d'infermeria i puericultura, impartir conferències propagandístiques... En aquesta època col·labora en «Esfuerzo», òrgan d'expressió de la Federació Ibèrica de Joventuts Llibertaries (FIJL) de Barcelona.

Quan arriba febrer de 1937, Pilar mostra el seu desacord amb l'intent de "Mujeres Libres" d'integrar-se en la Federació Anarquista Ibèrica (FAI). L'1 de maig de 1937 participa en el míting de dones

antifeixistes per la unitat, celebrat en el Teatre Olímpia de Barcelona, junt amb Nita Nahugel i Libertad Ródenas, per CNT i Caridad Mercadé, Isabel Azuara i Dolors Piera, per la Unió General de Treballadors (UGT).

Va substituir a Àurea Cuadrado a la **Casa de Maternitat de Barcelona** com a directora pedagògica. Durant l'evacuació de juny de 1938, es va fer càrrec d'un grup de menors, per portar-los a Seté, regió d' Occitània (França). Amb la fi del conflicte i la derrota republicana, **s'exilia a França**, on fou internada en diversos camps de concentració.

Va viure en Clermont de Hérault, amb tots els patiments de l'exili, amb l'ocupació nazi de França i en 1945, quan els seus intents d'emigrar a Mèxic fracassaren, s'installa definitivament en Montpel·lier, Occitània (França). En aquesta ciutat **col·labora en la premsa de l'exili, Cenit i Espoir, i en tasques d'assistència i col·laboració, en la Solidaritat Internacional Antifeixista (SIA).**

Va mantindre estrets vincles amb la família d'editores catalanes exiliades en Mèxic formada per Hermós Playa Saló i Carme Paredes Sans, exercint com a representant a França de les Edicions Vértice. En 1973 va impartir una conferència en París, entre altres activitats. Pilar Grangel ens va deixar a març de

1987, a Montpel·lier, ciutat que pertany a la regió del Languedoc, (França).

Violeta Ferrer, una de les seues filles - cantant, especialista lorquiana i llibertària - manté viu el llegat i nom de Pilar Grangel.

Pilar GRANGEL.

Nuestra compañera dejó de existir el pasado 18 de marzo a la edad de 93 años.

Era oriunda de Castellón de la Plana, donde nació el 19 de octubre de 1893.

Hacia tiempo que estaba muy delicada, y con necesidad de asistencia permanentemente, últimamente fue operada de una fractura de la que apenas se recuperó.

Fue maestra en una Escuela Racionalista en España. Después una de tantos de los que pasaron la frontera y llenaron los Campos de Concentración. Llegó a Clermont l'Hérault donde vivió 5 años con sus niñas Violeta y Electra, y en 1945 se instaló definitivamente en Montpelier, después de pasar por todos los avatares del Exilio para sobrevivir y criar sus hijas.

Hasta el final de sus días la vida no le fue fácil aún teniendo sus hijas siempre a su lado.

Reciban nuestra fraternidad en el dolor sus hijas, nietos y familiares.

SOV de Montpel·lier.

